

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
VỤ GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG

BIỂN, ĐẠI DƯƠNG VÀ CHỦ QUYỀN BIỂN, ĐẢO VIỆT NAM

QUẦN ĐẢO HOÀNG SA

VỊ ĐỘ: 15° 45' B - 17° 45' B
KINH ĐỘ: 110° Đ - 113° Đ

QUẦN ĐẢO TRƯỜNG SA

VỊ ĐỘ: 6° 00' B - 12° 00' B
KINH ĐỘ: 111° 30' Đ - 117° 20' Đ

**BIỂN, ĐẠI DƯƠNG
VÀ CHỦ QUYỀN BIỂN, ĐẢO VIỆT NAM**

**BIỂN, ĐẠI DƯƠNG
VÀ CHỦ QUYỀN BIỂN, ĐẢO VIỆT NAM**

CHỈ ĐẠO NỘI DUNG

VỤ GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG - BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BIÊN SOẠN

Lê Ngọc Cường (*chủ biên*) Lê Văn Bình

LỜI NÓI ĐẦU

Biển có tiềm năng to lớn về tài nguyên, chiếm vị trí chiến lược về kinh tế, chính trị, quốc phòng, an ninh của đất nước. Quản lý, sử dụng khai thác các vùng biển luôn là vấn đề có ý nghĩa đặc biệt quan trọng tới sự toàn vẹn lãnh thổ, chủ quyền quốc gia.

Hội nghị lần thứ IV Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa X về chiến lược biển Việt Nam đến năm 2020, với mục tiêu: “Phấn đấu để nước ta phải trở thành quốc gia mạnh về biển, giàu lên từ biển, bảo vệ vững chắc chủ quyền quốc gia trên biển, góp phần giữ vững ổn định và phát triển đất nước; kết hợp chặt chẽ giữa phát triển kinh tế - xã hội với đảm bảo quốc phòng, an ninh và bảo vệ môi trường”¹.

Để thực hiện thắng lợi mục tiêu của chiến lược, chúng ta phải tiến hành xây dựng và triển khai thực hiện một cách đồng bộ các biện pháp nhằm tạo sức mạnh tổng hợp, tăng cường tiềm lực quốc phòng, an ninh, bảo vệ vững chắc, toàn vẹn lãnh thổ quốc gia, trong đó có vùng biển, đảo của Tổ quốc. Việc thường xuyên thực hiện công tác tuyên truyền, giáo dục kiến thức quốc phòng, an ninh, chủ quyền lãnh thổ, biển đảo Việt Nam cho toàn dân, nhất là học sinh, sinh viên là rất quan trọng trong giai đoạn cách mạng hiện nay.

Triển khai thực hiện Quyết định của Thủ tướng Chính phủ² và chỉ đạo của Bộ Giáo dục và Đào tạo về “Tăng cường công tác

---

1. Nghị quyết số 09-NQ/TW ngày 09/02/2007 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa X về chiến lược biển đến năm 2020.

2. Quyết định số 373/QĐ-TTg ngày 23/3/2010 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt “Đề án đẩy mạnh công tác tuyên truyền về quản lý, bảo vệ và phát triển bền vững biển và hải đảo Việt Nam”.

giáo dục về tài nguyên và môi trường biển đảo vào chương trình giáo dục các cấp học và trình độ đào tạo trong hệ thống giáo dục quốc dân...”, Vụ Giáo dục Quốc phòng tổ chức biên soạn tài liệu *Biển, đại dương và chủ quyền biển, đảo Việt Nam* làm tài liệu nghiên cứu, giảng dạy, học tập của giảng viên, giáo viên, học sinh, sinh viên trong phạm vi môn học Giáo dục quốc phòng - an ninh và đào tạo chuyên ngành giáo viên Giáo dục quốc phòng - an ninh, trình độ đại học.

Tài liệu gồm 5 chương:

Chương I: Khái quát chung về biển, Đại dương Thế giới.

Chương II: Một số vấn đề về biển, đảo Việt Nam.

Chương III: Công ước Liên hợp quốc về Luật biển năm 1982 và các văn bản, hiệp định liên quan đến Biển Đông.

Chương IV: Chủ quyền biển đảo của nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

Chương V: Quản lý, bảo vệ chủ quyền các vùng biển, đảo của Tổ quốc.

Trong quá trình biên soạn, chúng tôi đã nhận được nhiều ý kiến đóng góp rất quý báu về nội dung tài liệu của cán bộ, giảng viên thuộc Quân chủng Hải quân, Bộ Tư lệnh Bộ đội Biên phòng, Học viện Biên phòng, Đại học Quốc gia Hà Nội. Mặc dù đã có nhiều cố gắng nhưng chắc chắn tài liệu vẫn còn những thiếu sót và hạn chế nhất định, rất mong nhận được ý kiến đóng góp của bạn đọc để tài liệu tái bản hoàn thiện hơn.

VỤ GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG

Chương I

KHÁI QUÁT CHUNG VỀ BIỂN, ĐẠI DƯƠNG THẾ GIỚI

I. HÌNH THÁI HỌC ĐẠI DƯƠNG THẾ GIỚI

1. Phân bố lục địa và nước trên Trái Đất

Hành tinh của chúng ta gồm một số lớp vỏ bao bọc. Lớp vỏ khí được gọi là khí quyển, lớp vỏ nước - thủy quyển, lớp vỏ rắn - thạch quyển. Toàn bộ sự sống tồn tại trong các lớp vỏ đó gọi là sinh quyển. Hệ thống vật chất phức tạp gồm tất cả những quyển đó gọi là vỏ địa lý của Trái Đất.

Đại dương Thế giới là một hợp phần của thủy quyển, chiếm 94,20% toàn bộ tổng thể tích thủy quyển.

Về mặt diện tích, trong số 510 triệu km² diện tích bề mặt Trái Đất, thì đại dương thế giới chiếm 361 triệu km² (71%). Phần lục địa chỉ chiếm 149 triệu km² (29%).

Một nhân tố quan trọng hình thành nên những đặc điểm của tự nhiên trên hành tinh chúng ta là sự phân bố không đồng đều của lục địa và đại dương trên mặt địa cầu. Ở nam bán cầu, trong khoảng 35° đến 70° vĩ Nam, đại dương chiếm 95,5% mặt Trái Đất, phần lục địa chỉ là 4,5%. Ở bắc bán cầu, trong đới giữa 40° và 70° vĩ Bắc, lục địa chiếm ưu thế hơn đại dương, ở đây lục địa chiếm tới 56% diện tích. Nhưng nhìn chung, cả ở bắc bán cầu và nam bán cầu đại dương đều chiếm ưu thế. Ở bắc bán cầu tỷ lệ diện tích giữa đại dương và lục địa tuần tự là 60,7% và 39,3%, ở nam bán cầu là 80,9% và 19,1%.

2. Đại dương Thế giới và các biển

Đại dương Thế giới là tập hợp những thủy vực đại dương và biển của Trái Đất với đặc điểm quan trọng nhất là trải rộng liên tục. Tuy nhiên sự tồn tại của các lục địa rải rác trên mặt đại dương thế giới không thể không làm cho những phần nào đó của đại dương thế giới khác với những phần khác về một số phương diện và cho phép người ta phân chia thành các đại dương, các biển và những bộ phận nhỏ hơn nữa. Khi phân chia những bộ phận của đại dương có tính đến những dấu hiệu như địa hình đáy, sự hiện diện của các quần đảo, các hệ thống hải lưu độc lập, hoàn lưu khí quyển, phân bố nhiệt muối, các điều kiện sinh học.

Hệ thống phân chia các bộ phận của Đại dương Thế giới do các nhà khoa học lớn đề xướng đã thay đổi nhiều lần trong lịch sử gồm: Thái Bình Dương, Đại Tây Dương, Ấn Độ Dương và Bắc Băng Dương với một số đặc trưng hình thái riêng (*bảng 1*).

Các đại dương	Diện tích		Thể tích (106 km ³)	Độ sâu trung bình (m)
	triệu km ²	%		
Thái Bình Dương	178,7	49,5	707,1	3.957
Đại Tây Dương	91,6	25,4	330,1	3.602
Ấn Độ Dương	76,2	21,0	284,6	3.736
Bắc Băng Dương	14,8	4,1	16,7	1.131
Đại dương Thế giới	361,3	100	1338,5	3.704

Bảng 1. Những đặc trưng hình thái của các đại dương

Đến nay, trong sách báo các khoa học địa lý chấp nhận hệ thống phân chia thành 5 đại dương: Thái Bình Dương, Đại Tây Dương, Ấn Độ Dương, Nam Đại Dương¹ và Bắc Băng Dương.

---

1. Được chính thức công nhận theo Quyết định của Tổ chức Thủy văn quốc tế (IHO) năm 2000.